

ÖSTERSUNDS TINGSRÄTT
Mark- och miljödomstolen

DOM
2018-06-28
meddelad i
Östersund

Mål nr M 1198-18

PARTER

Sökande

Akzo Nobel Surface Chemistry AB
444 85 Stenungsund

Ombud: Advokat [REDACTED]
Alrutz' Advokatbyrå AB
Box 7493
103 92 Stockholm

SAKEN

Ansökan enligt 24 kap. 8 § miljöbalken om ändring av villkor 1 i deldom 2016-10-07 i mål M 3258-10

DOMSLUT

Mark och miljödomstolen ändrar villkor 1 i deldom av den 7 oktober 2016 i mål M 3258-10. Villkoret ska istället ha följande lydelse:

1. Bolaget ska senast 2018-12-31 ha genomfört den i prøvotidsredovisningen redovisade energieffektiviseringsåtgärderna 1140, 2409, 1047, 1129, 2560 och 2517 och senast 2019-10-01 energieffektiviseringsåtgärden MC 2442.
-

Dok.Id 296388

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 708 831 28 Östersund	Storgatan 6	063-15 06 00 E-post: mmd.ostersund@dom.se www.ostersundstingsratt.domstol.se	063-15 06 90	måndag – fredag 08:00–16:00

BAKGRUND

Enligt villkor 1 i deldom av den 7 oktober 2016 ska AkzoNobel Surface Chemistry AB (nedan AkzoNobel) senast den 31 december 2018 ha genomfört bland annat energieffektiviseringsåtgärden MC 2442, som avser att leda gaser från hydreringsautoklaver till brännugnen i stället för till facklan. AkzoNobel har nu inkommit med yrkande om att energieffektiviseringsåtgärden MC 2442 istället ska redovisas senast den 1 oktober 2019.

ANSÖKAN

AkzoNobel har yrkat att mark- och miljödomstolen ska ändra villkor 1 till att avse följande lydelse:

"Bolaget ska senast 2018-12-31 ha genomfört den i prøvotidsredovisningen redovisade energieffektiviseringsåtgärdena 1140, 2409, 1047, 1129, 2560 och 2517 och senast 2019-10-01 energieffektiviseringsåtgärden MC 2442."

Som grund för talan har AkzoNobel angivit i huvudsak följande:

Den ansökta ändringen beror på omständigheter som inte förutsågs när villkoret föreskrevs. Dessa omständigheter är att CWW BAT enligt Naturvårdsverket kan komma att utgöra huvudslutsatser som verksamheten ska följa senast den 9 juni 2020, vilket i så fall medför att både hög- och lågtrycksgaserna inte ska ledas till facklan och därför till brännugnen. Detta innebär att åtgärden MC 2442 lämpligen samordnas med åtgärdena för omledning av lågtrycksgaser till brännugnen.

AkzoNobel har bakgrundsvist anförts att AkzoNobels plan, som redovisades i den prøvotidsutredning som föregick deldomen 2016, var att genomföra åtgärd MC 2442 före utgången av 2018. BAT-slutsatserna för rening och hantering av avloppsvatten och avgaser inom den kemiska sektorn (CWW BAT), som offentliggjordes den 9 juni 2016, har ändrat förutsättningarna för genomförandet av åtgärd MC 2442. CWW BAT innehåller bland annat en slutsats BAT 17 som handlar om att förhindra utsläpp till luft

från fackling. För att följa BAT 17 krävs att AkzoNobel vidtar åtgärder utöver MC 2442 så att alla avgaser som idag leds till facklan, inte bara gaser från hydreringsautoklaver, i stället leds till brännugnen.

Det är inte klarlagt om CWW BAT är en huvudslutsats som ska följas redan den 9 juni 2020 eller en sidoslutsats som ska följas vid en senare tidpunkt. Naturvårdsverket anger på sin hemsida att *"En huvudsaklig industriutsläppsverksamhet kan komma att omfattas av flera BAT-slutsatsdokument, det vill säga ha flera huvudslutsatser, och därmed även flera så kallade huvud-BREF:ar. BAT-slutsatser om bästa tillgängliga teknik för rening och hantering av avloppsvatten och avgaser inom den kemiska sektorn (CWW BAT) gäller övergripande för den kemiska industrin. Naturvårdsverket gör bedömningen att CWW BAT kan komma att utgöra huvudslutsatser för huvudverksamheter som omfattas av dessa slutsatser."*

BAT 17 har följande lydelse:

"Bästa tillgängliga teknik för att förhindra utsläpp till luft från fackling är att endast använda fackling av säkerhetsskäl eller vid icke-rutinmässiga driftsförhållanden (t.ex. vid start eller avstängning), med användning av en eller båda av de tekniker som anges nedan.

- a) Korrekt konstruktion av delanläggningen*
- b) Drift av anläggningen*

De åtgärder som ska vidtas för att uppfylla villkor 1 vad avser åtgärden MC 2442 kommer att påverkas av de övriga åtgärder som måste genomföras för att följa BAT 17. På grund av att dessa åtgärder påverkar varandra är det en stor fördel om AkzoNobel kan genomföra alla åtgärder vid samma tillfälle.

CWW BAT offentliggjordes 9 juni 2016. Vid den tidpunkten var den allmänna uppfattningen att CWW BAT var en horisontell slutsats som ska gälla som sidoslutsats som inte skulle följas förrän huvudslutsatsen för huvudverksamheten - Produktion av organiska finkemikalier (OFC) - offentliggjordes, det vill säga långt

senare. Av den anledningen var BAT 17 inte aktuell att ta med i projekteringen av åtgärd MC 2442 och inte heller i provotidsutredningen. Det var inte heller en fråga mellan AkzoNobel och länsstyrelsen.

I slutet av december 2016 angav Naturvårdsverket på sin hemsida överraskande att CWW BAT ska betraktas som huvudslutsats i Sverige och inte som en sidoslutsats inom den kemiska sektorn. Naturvårdsverket mjukade upp denna skrivning ett halvår senare till den text som anges med kursiverad stil ovan, d.v.s. att "CWW BAT kan komma att utgöra huvudslutsatser". AkzoNobels uppfattning är liksom tidigare att CWW BAT är en horisontell slutsats som ska gälla som sidoslutsats och som därmed ska följas när huvudslutsatsen för huvudverksamheten ska följas. En annan huvudslutsats inom den kemiska sektorn - BAT-slutsatser för produktion av organiska högvolymkemikalier (LVOC) - offentliggjordes den 7 december 2017 och CWW BAT ska enligt AkzoNobels uppfattning därmed följas den 7 december 2021, d.v.s. fyra år efter huvudslutsatsernas offentliggörande.

Hur de åtgärder som krävs för att följa BAT 17 skulle komma att påverka den planerade åtgärden MC 2442 stod inte klart förrän senare när åtgärden kunde projekteras mer detaljerat.

AkzoNobels bedömning vid prövningen av provotidsutredningen som resulterade i deldomen 2016 var således att rening av avloppsvatten var en sidoverksamhet i förhållande till huvudverksamheten som är produktion av organiska finkemikalier och att CWW BAT skulle börja gälla fyra år efter att BAT-slutsatserna för huvudverksamheten OFC hade offentliggjorts. Detsamma torde ha gällt länsstyrelsens uppfattning. Den Europeiska kommissionen inte påbörjat arbetet med OFC ännu.

Naturvårdsverkets ställningstagande i december 2016 och som reviderades i juni 2017 har förändrat AkzoNobels planering av vilka åtgärder som behöver vidtas för att BAT-slutsatserna ska följas om CWW BAT ska anses utgöra huvudslutsatser, eftersom tiden för att uppfylla dem kortades avsevärt jämfört med vad som tidigare förutsatts gälla.

AkzoNobel hade med anledning av Naturvårdsverkets uttalande ett första möte med länsstyrelsen i maj 2017 för att gå igenom BAT-slutsatserna. Vid mötet iskuterades om åtgärderna för att leda om avgaserna från hydreringsautoklaverna, d.v.s. MC 2442, var tillräckliga för att uppfylla BAT 17. Det var inte tydligt om det var så. Det konstaterades också att omledning av alla flöden från facklan till brännugnen innebar andra lösningar än det som gällde enligt villkor 1.

Under sensommaren och tidig höst 2017 stod det klart att alla flöden, inte enbart avgaserna från hydreringsautoklaverna, måste ledas om för att BAT 17 ska kunna följas. Under oktober påbörjades därför en förstudie för omledning av både högtrycksgaser och lågtrycksgaser till brännugnen. Under förstudien har det konstaterats att det inte är möjligt att genomföra och slutföra omledning av både högtrycksgaser och lågtrycksgaser till 2018 års utgång. Det är därför nödvändigt att ansöka om ändring av villkor 1 om åtgärderna för omledning av gaserna till brännugnen ska kunna genomföras vid samma tillfälle.

För att BAT 17 ska följas måste brännbara gaser från hydreringsprocessens tre autoklaver tas tillvara. De kan ledas till brännugnen, där gaserna kan användas som bränsle. Installationsmässigt innebär detta mer ledningar, regleringar och alternativa körvägar. Utredningsmässigt är det en stor förändring då alla flödens dynamik i lågtrycksdelen måste kartläggas och bemästras reglermässigt. Brännugnens tillgänglighet behöver ökas väsentligt och dess kapacitet utnyttjas maximalt för att kunna ta hand om alla gaser. Det finns många hänsyn som behöver tas redan för åtgärd MC 2442 för att förebygga stora ändringar senare.

Om åtgärd MC 2442 genomförs till den 31 december 2018 och åtgärden för att leda lågtrycksgaserna till brännugnen genomförs i ett senare skede, kan åtgärderna för lågtrycksgaserna i bästa fall vara genomförda till juni 2020 om CWW BAT ska anses vara en huvudslutsats. Om alla gaser kan hanteras i ett och samma projekt uppnås samordnings fördelar som gör att såväl hög- som lågtrycksgaserna kan ledas till brännugnen i slutet av september 2019. Detta innebär således att tidpunkten för åtgärd MC 2442 i villkor 1 måste skjutas fram nio månader. I gengäld kommer

lågtrycksgaserna att kunna ledas till brännugnen runt knappt ett år tidigare än om de hanteras i ett separat projekt.

AkzoNobel har kortfattat identifierat följande fördelar med att genomföra åtgärderna samtidigt.

1. Projekteringen för hela omfattningen behöver göras samtidigt då det nu är klart att lågtrycksgaserna kommer att behöva tas tillvara p.g.a. BAT 17, oavsett vid vilken tidpunkt denna ska följas. Om man skjuter på projektering med avseende på lågtrycksgaserna är risken stor att mycket behöver göras om eftersom både lednings- och reglersystemet måste bli väldigt flexibelt för hela omfattningen.
2. Installations- och igångkörningsmässigt är det en stor fördel såväl ekonomiskt som kvalitetsmässigt att kunna arbeta med hela omfattningen samtidigt istället för att genomföra två projekt som är sammankopplade vid två olika tillfällen med kort mellanrum. Kostnaden för separat hantering av högtrycksgaserna beräknas till 14 MSEK och för separat hantering av lågtrycksgaserna till 7 MSEK. En samordnad hantering i samma projekt beräknas till 18 MSEK, vilket innebär att 3 MSEK kan användas till andra investeringar.
3. Den totala miljöpåverkan av att genomföra hela omfattningen vid ett och samma tillfälle är positiv. Förvisso senareläggs bortledandet av högtrycksgaserna från facklan, men det kompenseras av bortledandet av lågtrycksgaserna från facklan samt att detta bortledande kan ske tidigare om åtgärderna samordnas.

AkzoNobel har endast identifierat en nackdel med att genomföra åtgärderna samtidigt. När projektering och installation för både hög- och lågtrycksgaser ska göras samtidigt innebär det att lite mer tid behövs till projektering än om endast högtrycksdelens gas ska tas om hand. Installation av hela omfattningen kan därmed

inte vara i drift förrän i slutet av tredje kvartalet 2019, vilket innebär att åtgärd MC 2442 senareläggs med som mest nio månader.

INKOMNA YTTRANDEN

Havs- och Vattenmyndigheten har avstått från att yttra sig.

Länsstyrelsen i Västernorrlands län har inget att erinra mot att villkoret ändras i enlighet med AkzoNobels yrkande.

Miljönämnden i Sundsvalls kommun har ingen erinran mot AkzoNobels yrkande.

Naturvårdsverket medger AkzoNobels yrkande och har därvid anfört följande. AkzoNobel har yrkat att mark- och miljödomstolen ska ändra villkor 1 i mark- och miljödomstolens deldom den 7 oktober 2016 i mål nr M 3258-10. Ändringen innebär att AkzoNobel ska ha genomfört energieffektiviseringsåtgärden MC 2442 senast den 1 oktober 2019 istället för senast den 31 december 2018. AkzoNobel har angett att den ansökta ändringen beror på omständigheter som inte förutsågs när villkoret föreskrevs, nämligen att CWW BAT enligt Naturvårdsverket kan komma att utgöra huvudslutsatser som verksamheten ska följa senast den 9 juni 2020 vilket medför att både hög- och lågtrycksgaserna ska ledas till brännugnen och inte till facklan. Detta innebär att åtgärden MC 2442 lämpligen samordnas med åtgärderna för omledning av lågtrycksgaserna till brännugnen.

Vad avser förutsättningarna för att kunna ändra villkoret har Naturvårdsverket anfört att ett villkor i en tillståndsdom får upphävas eller mildras endast om det är uppenbart att villkoret inte längre behövs eller är strängare än nödvändigt eller om ändringen påkallas av omständigheter som inte förutsågs när tillståndet gavs.

Enligt praxis ska 24 kap 8 § miljöbalken tolkas restriktivt och att det endast är under de i lagrummet angivna förutsättningarna som det är möjligt att åstadkomma en sådan villkorsändring utan att behöva söka ett nytt tillstånd.

Naturvårdsverket framhåller att villkorsändringen ur miljösynpunkt inte möter några hinder. Av såväl miljömässiga som ekonomiska skäl är det tvärtom lämpligt att ändra villkoret på sätt som AkzoNobel föreslår. Frågan är emellertid om det finns rättsliga förutsättningar att göra det. Naturvårdsverket vill med anledning av detta framhålla följande.

CWW BAT offentliggjordes den 9 juni 2016, det vill säga innan deldomen meddelades. Naturvårdsverket anser därmed att offentliggörandet av CWW BAT inte innebär att det tillkommit en sådan ny oförutsedd omständighet som påkallar en ändring (se NJA 2010 s. 77). I denna del hänvisas även till Mark- och miljööverdomstolens avgörande den 16 mars 2017 i mål nr M 6109-16 och hur domstolen bedömt frågan om ny oförutsedd omständighet i förhållande till ett höjt stigkrav som publicerades före tillståndsdomen och införandet av förordningen (2015:216) om trafikbuller vid bostadsbyggande som trädde i kraft efter tillståndsdomen. Mark- och miljööverdomstolen ansåg inte att det var fråga om omständigheter som inte förutsågs när tillståndet gavs. Vad gäller Naturvårdsverkets tolkning när det gäller tillämpningen av CWW BAT, vilken publicerades efter deldomen, vill Naturvårdsverket framhålla att det är Naturvårdsverkets bedömning av rättsläget med anledning av offentliggörandet av CWW BAT den 9 juni 2016. Inte heller detta kan anses vara en sådan omständighet som avses i 24 kap. 8 § miljöbalken. Naturvårdsverket anser således inte att det finns skäl att på den av AkzoNobel anförda grunden medge yrkandet om villkorsändring.

Naturvårdsverket anser däremot att villkoret uppenbart är strängare än nödvändigt. Detta mot bakgrund av de miljövinster som kan uppnås genom AkzoNobels yrkade villkorsändring samtidigt som den möjliggör för ett alternativ som medför minskade kostnader för AkzoNobel och som medger längre tid för genomförande av åtgärd MC 2442. Naturvårdsverket anser därmed att det finns anledning att medge AkzoNobels yrkande om villkorsändring.

DOMSKÄL

AkzoNobel har yrkat att mark- och miljödomstolen ska ändra villkoret 1 i deldom av den 7 oktober 2016 i mål M 3258-10 på så sätt att genomförandet av energi-effektiviseringen MC 2442 ska ha skett den 1 oktober 2019 istället för senast den 31 december 2018. Villkoret i övrigt ska kvarstå oförändrat.

Remissmyndigheterna har inte haft någon erinran mot AkzoNobels yrkande om ändring av villkoret men Naturvårdsverket har anfört att den av AkzoNobel åberopade grunden för yrkandet inte är tillämplig. Naturvårdsverket har anfört att CWW BAT offentliggjordes den 9 juni 2016, det vill säga innan deldomen meddelades. Offentliggörandet av CWW BAT innebär därför inte att det tillkommit en sådan ny oförutsedd omständighet som kan ligga till grund för en ansökan om ändring av villkoret. Vad gäller Naturvårdsverkets tolkning beträffande tillämpningen av CWW BAT, vilken publicerades efter deldomen, anser Naturvårdsverket denna bedömning av rättsläget med anledning av offentliggörandet av CWW BAT den 9 juni 2016 inte heller kan anses vara en sådan omständighet som avses i 24 kap. 8 § miljöbalken. Naturvårdsverket framhåller emellertid att med hänsyn till de miljövinster som kan uppnås genom AkzoNobels yrkade villkorsändring och det faktum att villkorsändringen medför minskade kostnader för AkzoNobel så är villkoret uppenbart är strängare än nödvändigt.

Mark- och miljödomstolen konstaterar att det aktuella villkoret är strängare än nödvändigt. Domstolen konstaterar också att även om offentliggörandet av CWW BAT skett före deldomen så är Naturvårdsverkets olika bedömningar om innebörd och tolkning av CWW BAT en sådan omständighet som AkzoNobel inte kunde förutse i samband med prövningen.

Förutsättningar föreligger därför att ändra villkoret i enlighet med AkzoNobels yrkande. Villkoret 1 ska ges den lydelse som framgår av domslutet.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se **bilaga 1** (DV425)

Överklagande senast den 19 juli 2018. Prövningstillstånd krävs

På mark- och miljödomstolens vägnar

Lars Nyberg

I domstolens avgörande har deltagit rådmannen Lars Nyberg , ordförande, och tekniska rådet Lars-Gunnar Sjölund

SVERIGES DOMSTOLAR

ANVISNING FÖR HUR MAN ÖVERKLAGAR - DOM I MÅL DÄR MARK- OCH MILJÖDOMSTOLEN ÄR FÖRSTA INSTANS

Den som vill överklaga mark- och miljödomstolens dom ska göra detta skriftligen. **Skrivelsen ska skickas eller lämnas till mark- och miljödomstolen.** Överklagandet prövas av Mark- och miljööverdomstolen vid Svea hovrätt.

Överklagandet ska ha kommit in till mark- och miljödomstolen **inom tre veckor** från domens datum. Sista dagen för överklagande finns angiven på sista sidan i domen.

Har ena parten överklagat domen i rätt tid, får också motparten överklaga domen (s.k. **anslutningsöverklagande**) även om den vanliga tiden för överklagande har gått ut. Överklagandet ska också i detta fall skickas eller lämnas till mark- och miljödomstolen och det måste ha kommit in till mark- och miljödomstolen **inom en vecka** från den i domen angivna sista dagen för överklagande. Om det första överklagandet återkallas eller förfaller kan inte heller anslutningsöverklagandet prövas.

För att ett överklagande ska kunna tas upp krävs att Mark- och miljööverdomstolen lämnar **prövningstillstånd**. Det görs om:

1. det finns anledning att betvivla riktigheten av det slut som mark- och miljödomstolen har kommit till,
2. det inte utan att sådant tillstånd meddelas går att bedöma riktigheten av det slut som mark- och miljödomstolen har kommit till,
3. det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas av högre rätt, eller
4. det annars finns synnerliga skäl att pröva överklagandet.

Om prövningstillstånd inte meddelas står mark- och miljödomstolens avgörande fast. Det är därför viktigt att det klart och tydligt framgår av överklagandet till Mark- och miljööverdomstolen varför klaganden anser att prövningstillstånd bör meddelas.

Skrivelsen med överklagande ska innehålla uppgifter om:

1. den dom som överklagas med angivande av mark- och miljödomstolens namn samt datum för domen och målnummer,
2. den ändring av mark- och miljödomstolens dom som klaganden vill få till stånd,
3. grunderna (skälen) för överklagandet och i vilket avseende mark- och miljödomstolens domskäl enligt klagandens mening är oriktiga,
4. de omständigheter som åberopas till stöd för att prövningstillstånd ska meddelas, samt
5. de bevis som åberopas och vad som ska styrkas med varje bevis.

Har en omständighet eller ett bevis som åberopas i Mark- och miljööverdomstolen inte lagts fram tidigare, ska klaganden förklara anledningen till omständigheten eller beviset inte åberopats i mark- och miljödomstolen. **Skriftliga bevis** som inte lagts fram tidigare ska ges in samtidigt med överklagandet. Vill klaganden att det ska hållas ett förnyat förhör eller en förnyad syn på stället, ska han eller hon ange det och skälen till detta. Klaganden ska också ange om han eller hon vill att motparten ska infinna sig personligen vid huvudförhandling i Mark- och miljööverdomstolen.

Skrivelsen ska vara undertecknad av klaganden eller hans/hennes ombud.

Om ni tidigare informerats om att **förenklad delgivning** kan komma att användas med er i målet/ärendet, kan sådant delgivningssätt också komma att användas med er i högre instanser om någon överklagar avgörandet dit.

Ytterligare upplysningar lämnas av mark- och miljödomstolen. Adress och telefonnummer finns på första sidan av domen.